

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Tilleggsfôring av rein

Svein Morten Eilertsen

GRAS SOM KRISEFÔR TIL REIN

Reindriftens Fagråd
Forskningsformidlingen
Universitetet i Tromsø
9037 Tromsø

Tilleggsfôring
/krisefôring
av rein har
vært aktuelt
tema i over
20 år

Hvorfor er det stadig aktuelt?

Klimaendringene

- Kystklimaet når inn til innlandet
- Mere ustabile vintre med hyppige mildværsperioder og mye nedbør
- Isdannelser og «låste beiter»

Hvorfor er det stadig aktuelt?

Tap av rein til rovvilt

- Tilleggsfôring i utmark for å holde reinflokken samlet for økt oversikt
- Tilleggsfôring i perioder med vanskelig beitetilgang for å sikre livskraftige dyr som kan unnslippe rovvilt
- Fôring innenfor gjerdeanlegg
- Kalving i gjerde
- Fôring for å økt tamhetsgrad

Tilleggsfôr til rein

- Dersom reinen utsettes for langvarig reduksjon i fôrinntak eller perioder med sult, vil dette føre til en reduksjon av antall mikroorganismer i vomma (*Aagnes et al.* 1995, *Mathiesen et al.* 2005, *Sundset et al.* 2007, *Sørmo* 1998).
- Dette vil kunne føre til at dyrene i en situasjon med overgangsfôring, eller etter sult har redusert evne til å tilpasse seg og nyttiggjøre seg det nye fôret de får tilgang til

Tilleggsfôr til rein

- Tilleggsfôring må starte før reinen er blitt for svak på grunn av liten beitetilgang
- Overgangsfôring er veldig viktig.
- Start med mest lav de første dagene til reinen for alvor spiser av tilleggsfôret.

Tilleggsfôr til rein

- Tørrhøy
- Surfôr (rundballer)
- Kraftfôr/graspellets
- Lav

Kvalitet på fôr til rein

Graspellets:

Partikkelstørrelsen reduseres betraktelig, noe som vil lette tilgangen til plantematerialet for mikrobenes i vomma til rein

Evaluering av lokalprodusert gresspellet som fôr til rein og effekt av melassetilsetning

Anders Hammes

Mastergradsoppgave i Arktisk Naturbruk og Landbruk, innen studieretningen "Beitende Dyr's Fysiologi"

2007

Avdeling for Arktisk Biologi
Institutt for Medisinsk Biologi
Det Medisinske Fakultet
Universitetet i Tromsø

ANALYSERAPPORT

Analyseperiode: 01.12.2016-14.12.2016
Referanse:

Fylke: 18 Kommune: 33 Gård: 0906

Lab.nr:	EUNOMO4	Botanisk sammensetning:	
Prøvenr.:	542-2016-12010050	12 : Timotei	50%
Prøvetype:	Drøvtygger	13 : Engsvingel	10%
Forslag:	006-0462 : Grassurfôr, blandingseng. Middels fordøyelighet	24 : Andre grasarter	15%
Dyreslag:	Storfe	32 : Ugras	25%

Kundenr:	NF000335101	Høstedata:	06.07.2016
Slått nr:	1	Uttaksdato:	29.11.2016
Silotype:	Baller pakket enkeltvis	Prøve mottatt:	01.12.2016
Tilsetningsmiddel:	Kofasil LP	Analyserapport klar:	14.12.2016
Prøvemerkning:	1		

Analyse	Resultat	Enhet	Parameter	Resultat	Enhet
Tørrstoff	23.8	%	Ammonium (NH4-N)	72	g/kg N
Råprotein	130	g/kg TS			
Løselig råprotein	545	g/kg råprotein			
Aske	71	g/kg TS			
NDF	525	g/kg TS			
Sukker	42	g/kg TS			
Melkesyre	63.0	g/kg TS			
Eddiksyre	18.0	g/kg TS			
OMD	68.3	%			
pH	4.1				

Førverdier beregnet i NorFor

NEL 20kg	5.72	MJ/kg TS
AAT 20kg	74	g/kg TS
PBV 20kg	18	g/kg TS
Fyllverdi	0.54	Fyllverdi/kg TS
Tyggetid	77	min/kg TS
iNDF, ufordøyelig fiber	214	g/kg NDF

Nasjonale førverdier

FE _m	5.32	kg/Forenhet
FE _m	0.79	Forenhet/kg TS
AAT	73	g/kg TS
PBV	2	g/kg TS
Opptaksindeks	89	%

**Kvalitet på
tilleggsfôret**

Kvalitet på fôr til rein

FK Reinfôr BAS

TILSKUDDSFÔR TIL REIN

ANALYTISK INNHOLD

Råprotein 11.3 %

Trevler 13.4 %

Råfett 4.9 %

Råaske 8.0 %

Stivelse 13.0 %

Fiber(NDF) 34.0 %

Betepulp, Havre, Lusernemel, Hvetekli, Melasse, Raps ekspeller, Bygg, Rapsfrø, Kalksteinsmel, Vegetabilsk vombeskytta fett, Bindemiddel, Soya, ekstrahert, Salt, Magnesiumoksid

FK Reinfôr

TILSKUDDSFÔR TIL REIN

ANALYTISK INNHOLD

Råprotein 10.2 %

Trevler 12.9 %

Råfett 4.8 %

Råaske 6.3 %

Stivelse 18.8 %

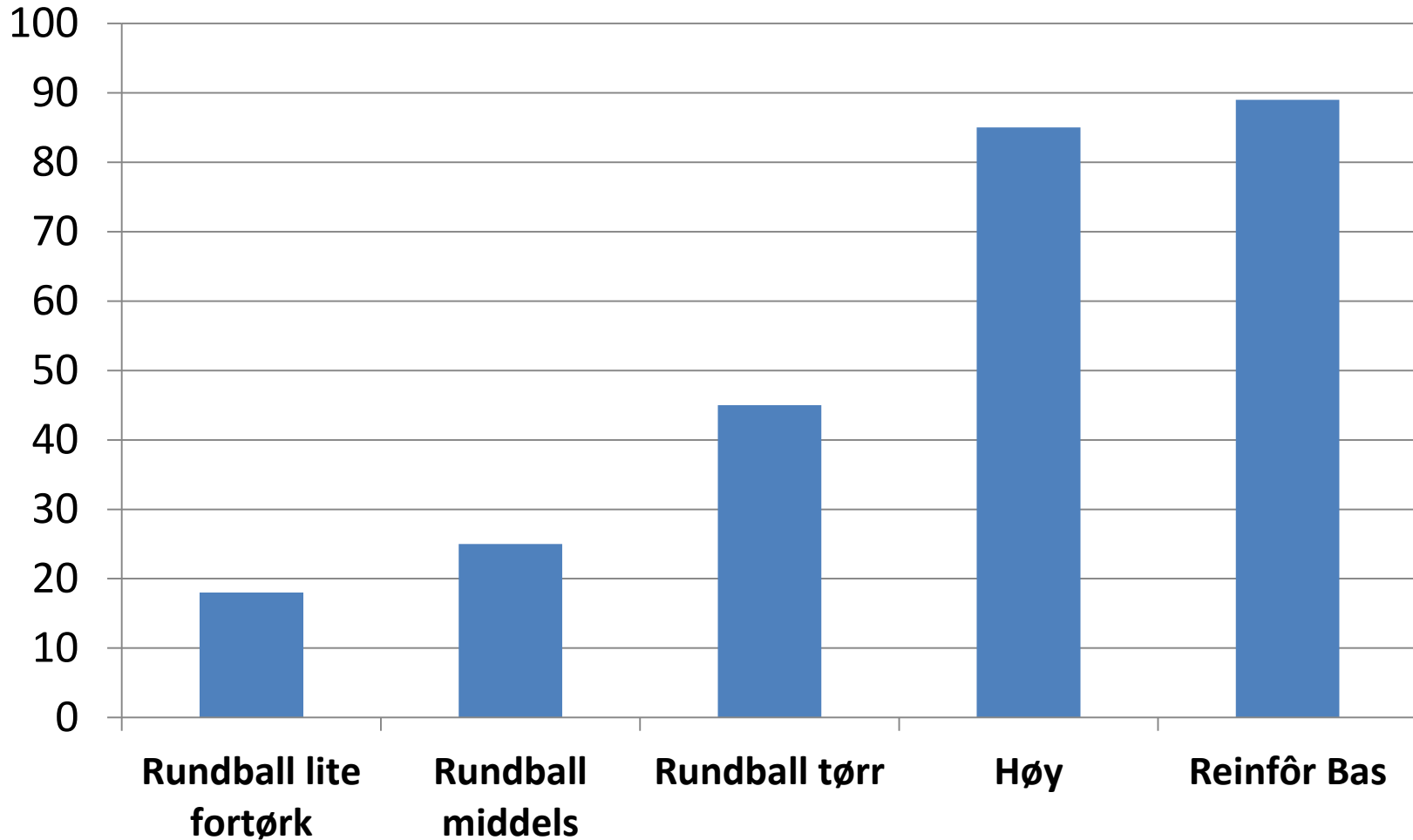
Fiber(NDF) 34.5 %

Havre, Lusernemel, Hvetekli, Bygg, Betepulp, Havreskallmel, Melasse, Tangmel, Vegetabilsk vombeskytta fett, Bindemiddel, Soya ekstrahert, Rapsfrø, Salt, Natriumbikarbonat, Kalksteinsmel, Magnesiumoksid

Tørrstoff (%)

Det er den delen av fôret som ikke er vann

Tørrstoff %

Kvalitet på fôr til rein

God fortørrking (TS = tørrstoff)

- Høyere forenhetskonsentrasjon i fortørkede rundballer
 - 750 kg rundball med 20% TS =150 kg TS (3 baller = 450 kg TS)
 - 750 kg rundball med 30% TS =225 kg TS (2 baller = 450 kg TS)
- Dyrt å transportere vann
- Vanskelig å fore ut våte baller – disse fryser

NDF –Fiber i fôret

Fiber bestemmes av høstetidspunkt. Seint høsta gir mye fiber. For mye fyller i vomma og gir reduser fôropptak. For lite gir lite struktur og kan gi problemer med sur vom.

Anbefalt innhold 500-550 g/kg TS

iNDF – Ufordøyelig fiber i fôret

Fiber som ikke kan utnyttes av dyret, og som finnes igjen i møkka. Øker med økende NDF-innhold, sein slått og i varmt og tørt vær.

Anbefalt innhold 80 – 120 g/kg TS (helst ikke over 230)

Rundballer fra 1. eller 2. slått?

- Se om stenglene er grove
- Forholdet stengler og blader

1. slått

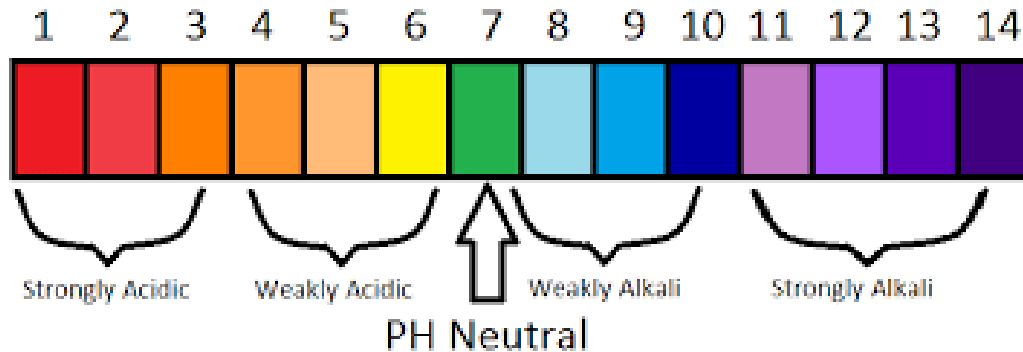
2. slått

pH i fôret

Under ensileringsprosessen produseres det melkesyre som senker pH-verdien. Er pH lav vil grovfôret være stabilt og ikke gjære videre.

Anbefalt pH < 4,2 (godt fortørket kan ha høyere pH – opp mot 4,5)

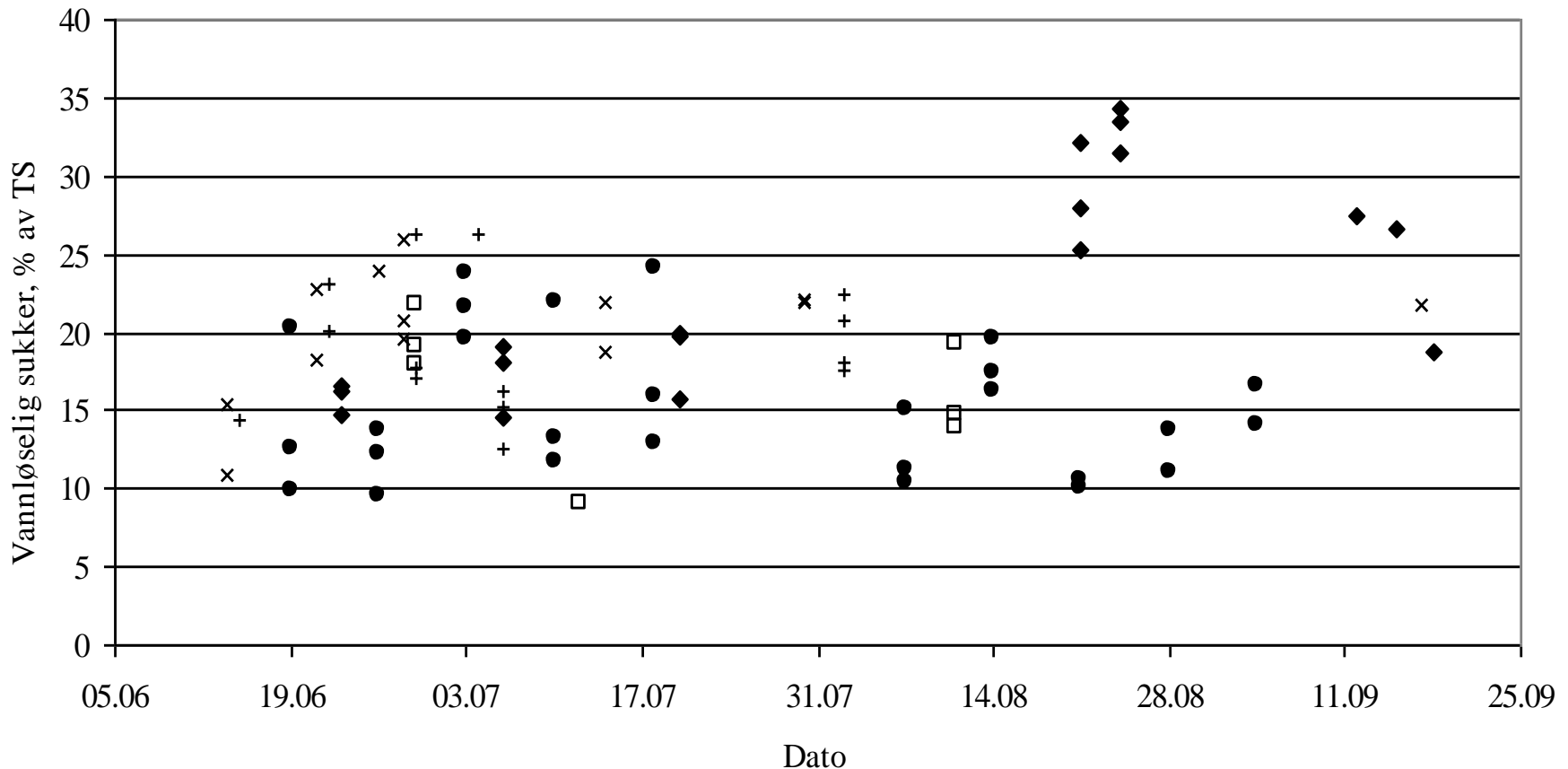
Melkesyrebakterier

Sukker i fôret

Innhold av sukker påvirkes av høsteforhold og videre gjæring.

Anbefalt innhold: 20 - 100 g/kg TS

◆ 1992¹, □ 1993¹, ● 1995¹, × 1996^{2,3}, + 1997^{2,3}.

1: Schjelderup, *upublisert*. 2: Eilertsen.

Hvilket tilleggsfôr skal man velge?

Kostnader:

- Rundballer kan være billigst, men må være sikker på kvalitet. Eks:
 1. 750 kg, 20% TS og 75% fordøyelighet = 112,5 kg fordøyelig TS
 2. 750 kg, 20% TS og 85% fordøyelighet = 127,5 kg fordøyelig TS
 3. 750 kg, 30% TS og 85% fordøyelighet = 191,25 kg fordøyelig TS
 4. 750 kg, 40% TS og 85% fordøyelighet = 255,0 kg fordøyelig TS

Rundball nr	Pris/kg TS (250 kr/ball)	Ved pris 2,22 kr/ kg TS
1	2,22 kr	250,-
2	1,96 kr	283,05
3	1,31 kr	424,58
4	0,98 kr	566,10

Råprotein i fôret

Tidlig slått og sterk nitrogengjødsling gir høye verdier av råprotein.

Anbefalt nivå 130 – 160 g/kg TS (kan godt være høyere)

Kvalitet på tilleggsfôret

Muggdannelse

Hull i plasten

Eddiksyre i fôret

Høye verdier tyder på f

Anbefalt 12 – 30 g/kg tø

S

Smørsyre er tegn på fei

Bør være < 4

Ensileringsmidler

- Bør doseres med 2 - 5 liter pr tonn gras for å oppnå god effekt.
- Når det er over 35 % tørrstoff er det lite utslag for syremiddel på tilvekst hos storfe.
- I forsøk på NMBU oppnådde en 50 g økt daglig tilvekst på påsettlam ved bruk av ensileringsmiddel i rundballesurfôr med ca 30% tørrstoff. Mye av denne effekten er bedre konservering av protein og sukker i fôret og generelt begrensning av surfôrgjæringa.

Handtering av tilläggsfôret

<https://www.youtube.com/watch?v=0aYCYir3F7c>

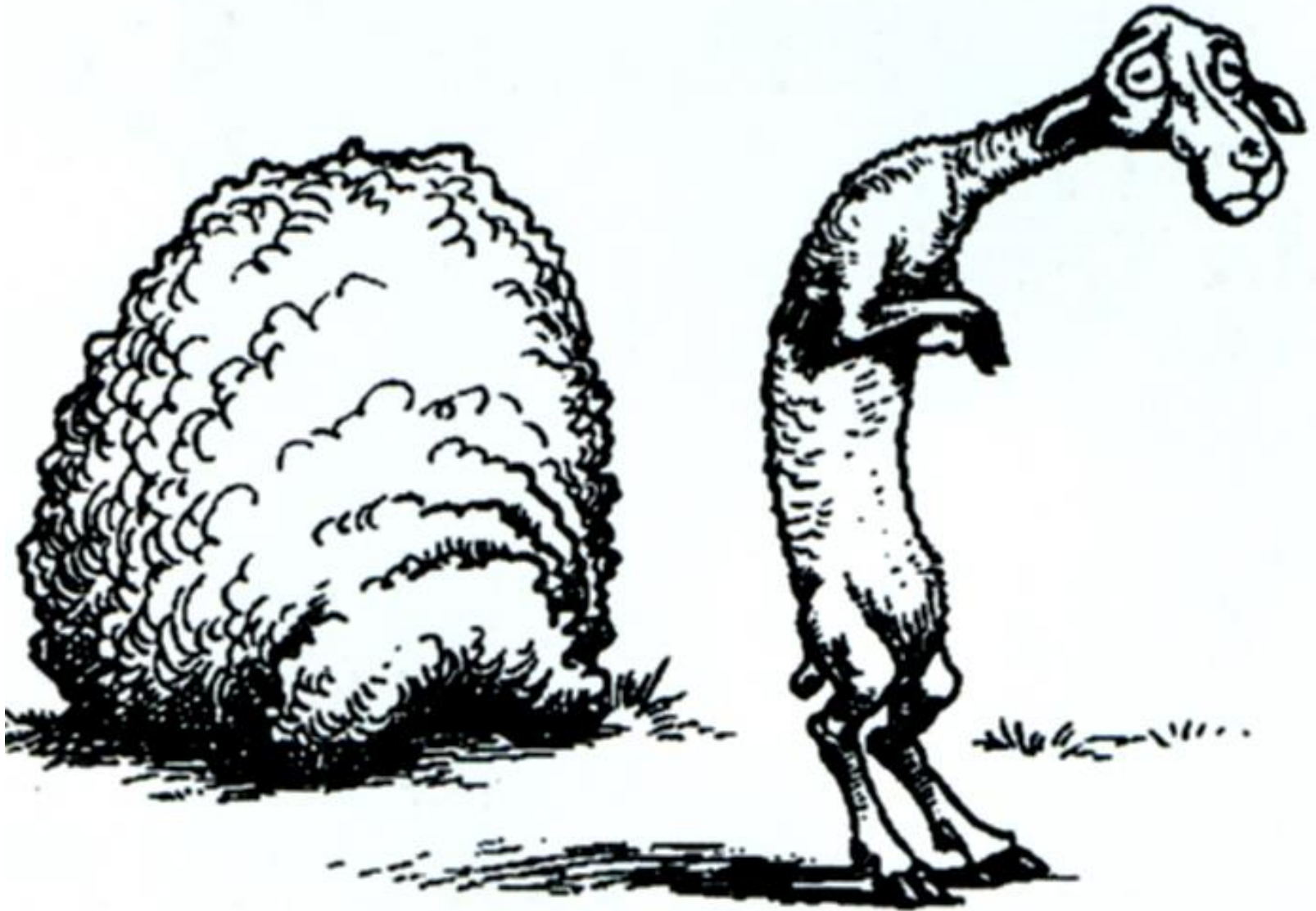

Hvilket tilleggskôr skal man velge?

- Høy: Sjekk kvalitet, særlig andel stengler
- Kraftfôr: Høy pris, tilpasset reinsdyr
- Graspellets: Kan det produseres lokalt?

Parasittproblemer ved høy dyretetthet??

Kvalitet på fôr til rein

	Surfôr, bladrik timotei tidlig 1.slått	Surfôr bladrik timotei 2. slått	Surfôr grov timotei sein 1. slått	Høy bladrik timotei 2. slått	Reinfôr RF- 80
Høstetids- punkt	21/6	24/8	10/7	11/8	
Blad %	97	89	27	79	
Tørrstoff %	42	23	21	85	89
Råprotein %	8	14	12	16	16
Sukker	28	30	6	9	7
Fiber	39	39	58	58	37

Råprotein i % av tørt for

Sukker = vannløselige karbohydrater

Fiber = cellulose, hemicellulose, lignin

Kvalitet på fôr til rein

	Surfôr, bladrik timotei tidlig 1. slått	Surfôr bladrik timotei 2. slått	Surfôr bladrik gammel eng 2 slått	Surfôr grov timotei sein 1. slått	Høy bladrik timotei 2. slått	Rein fôr RF- 80	Rein- lav
Fôrintak kg/dag	1,2	0,9	0,8	0,6	1,0	0,7	0,6
Fordøyelighet %	-	86	64	84	72	-	79
Levendevekt kg	50	47	54	45	50	45	45
Slaktevekt kg	29	25	23	17	23	26	24
Slakteprosent	58	53	43	38	46	57	53
Vekt vominn- hold kg	8	7	11	13	11	4	5
Vominnhold % av kroppsvekt	16	15	20	29	22	9	11